

MEDYANIN KAMUOYU OLUŞTURMA VE GÜNDEM BELİRLEME ROLÜ ÜZERİNE: SARAI SIERRA HABERLERİYLE OLUŞTURULAN YAPAY GÜNDEM

Ceren YEGEN*

ÖZ

Kamuyu oluşturma ve gündem belirleme gücüne sahip olan medya, çoğı kez gerçek gündem yerine kendi ideoloji ve öncelikleri sebebiyle “yapay” bir gündem oluşturabilmektedir. Örneğın, 21.01.2013 tarihinde İstanbul’da kaybolan Amerikan vatandaşı Sarai Sierra, 02.02.2013 tarihinde öldürölmüş olarak bulunup 08.02.2013 tarihinde ülkesi Amerika Birleşik Devletleri’ne gönderilene kadar birçok medya kuruluşu tarafından siyaseten doğruluk gereğı neredeyse gündemin ilk maddesi yapılmıştır. Türkiye’de her gün birçok kadının kaybolduğı ama Sarai Sierra kadar haberleştirilmediğı varsayılırsa, Sarai Sierra’nın kaybı ile oluşturulan yapay gündem ve medyanın kamuoyu oluşturma ile gündem belirleme rolünün bir kez daha sorgulanması bir gereklilik halini almıştır. Bu yüzden çalışma kapsamında; Cumhuriyet, Posta ve Zaman Gazeteleri’nde Sarai Sierra’nın kayboluşu ile ilgili 21.01.2013-08.02.2013 tarih aralığında yayınlanan haberler, Van Dijk’in eleştirel söylem analizi yöntemi ile incelenmiş ve medyanın söylem ve ideolojisi ile yapay gündemi nasıl inşa ettiğı tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Medya, Kamuoyu, Gündem, Yapay Gündem, Siyaseten Doğruluk.

MEDIA’S ACT WITH REGARD TO MAKING UP PUBLIC OPINION AND AGENDA-SETTING: THE ARTIFICIAL AGENDA MAKING UP WITH SARAI SIERRA NEWS

ABSTRACT

Due to its ideologies or priorities media, which has the power of makinp up public opinion and agenda-setting, often creates artificial agenda instead of the real one. For instance, American citizen Sarai Sierra, lost in 21.01.2013 in İstanbul, was nearly made the first topic of agenda by many media organizations due to political correctness until she was found murdered in 02.02.2013 and was sent to her country The United States in 08.02.2013. Assuming that everyday a lot of women get lost in Turkey but they are not made news as much as Sarai Sierra, questioning of the artificial agenda making up with loss of Sarai Siarra and media’s role of and agenda-setting by making up public opinion has become necessary. Thus, in this study news with regard to loss of Sarai Siarra published between January 21, 2013 and February 8, 2013 in Cumhuriyet, Posta and Zaman Newspapers have been examined with Van Dijk’s critical discourse analysis and discussed that how the media has built an artificial agenda with its discourse and ideology.

* Arş. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü,
c.yegen@alparslan.edu.tr.

Medyanın Kamuoyu Oluşturma Ve Gündem Belirleme Rolü Üzerine: Sarai Sierra Haberleriyle Oluşturulan Yapay Gündem

Key Words: Media, Public Opinion, Agenda, Artificial Agenda, Political Correctness.

Giriş

Medyanın “4. Erk” olduğu varsayımından hareketle buradan aldığı güç ile kitle iletişim araçlarının kamuoyu oluşturma ve gündem belirleme gücüne sahip olduğu açıkça ortadadır. Yani medya, topluma bireylerin almak istediğini ya da alması gerekeni değil, vermek istediğini vermekte ve bu durumu zamanla normalleşmektedir.

Medya, ayrıca çoğu kez kendi ideoloji ve öncelikleri ile oluşturduğu “yapay” gündemi gerçek gündem yerine verebilmektedir. Söz konusu gündemde eşik bekçiliği ve simüle olmuş evren ile gerçeklik olguları da öne çıkmakta, medyanın bir içerik aktarıcısı rolü sıklıkla tartışılmaktadır. Örneğin bu çalışmanın örnekleme olan ve İstanbul’da kaybolan Amerikan vatandaşı Sarai Sierra, öldürülmüş olarak bulunana kadar hemen her medya kuruluşunca siyaseten doğruluk gereği gündemin ilk maddesi yapılmıştır. Oysaki Türkiye’de her gün birçok kadının kaybolmakta ama Sarai Sierra kadar haberleştirilmemektedir. Bu durum, medya kuruluşlarının haber seçimindeki önceliklerini neye göre belirlediklerinin tartışılması gerekliliğini doğurmuştur. Bu yüzden de bu çalışmanın konusu medyanın kamuoyu oluşturma ve gündem belirleme rolünün Sarai Sierra’nın kaybı ile oluşturulan yapay gündem üzerinden anlaşılmasıdır. Çalışmanın amacı ise Sarai Sierra’nın kaybı ile ilgili yayınlanan haberlerin sıklığı ve nasıl yorumlandığı çerçevesinde medyanın yapay gündemi nasıl inşa ettiğinin anlaşılmasıdır. Çalışma bu bağlamda medyanın yazılı basın boyutu ile gündem ile kamuoyunu nasıl oluşturduğunun anlaşılması açısından bir hayli önemlidir. Ayrıca çalışma medyanın misyon ve sorumluluk tartışmalarına da katkı sağlayacak niteliktedir.

Sarai Sierra’nın kaybı ile oluş(turul)an yapay gündem üzerine düşünen bu çalışma, medyanın kamuoyu oluşturma ile gündem belirleme rolünün bir kez daha sorgulanması gerekliliğini ortaya koyduğundan bu çalışma kapsamında; Cumhuriyet, Posta ve Zaman Gazeteleri’nde Sarai Sierra’nın kayboluşu ile ilgili 21.01.2013-08.02.2013 tarih aralığında yayımlanan haberler, söylem analizi yöntemi ile incelenmiştir. Böylece söylem ve ideolojisi ile birbirinden farklı medya kuruluşlarının yapay gündemini nasıl inşa ettiği ve sunduğu ile söz konusu süreçte yayınlanan haberlerin ne ölçüde yorumsuz ve yansız olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır.

1. Medyanın Dil, Söylem ve İdeolojisi

Düşünce ve görüşlerin öznel olarak dil ile ifade edilmesi yoluyla ortaya çıkan söylem olgusunun inşa edilmesindeki temel olan dil; içerisinde

kültürel, toplumsal ve ideolojik normları barındırır. Bireyin sübjektif düşünsel pratiklerinin sözel pratiklere yansması olan dil, söylemi inşa etmektedir. Aristo dilin iki formu olduğuna inanıyordu. İlki, şiirsel olan sanatsal ve estetik söylem olarak gördüğü form, diğeri ise herhangi bir durumda mevcut araçları kullanarak ikna için yapılan gözleme becerisi olan retorik. (Campbell,1972 :15) Gerek şiirsel söylem gerekse retorik toplumsal ya da siyasal içeriklerde olduğu gibi medya içeriklerinde de dilin, dolayısıyla ideolojilerin eylemleştirilmesidir aslında.

Berger'e göre, (2005: 15) herkes kendi durumu ve öğrendikleri ile konuşur ve konuşmak illa ki sözlü ifadeler gerektirmez. Saç şekli, gözlük, kıyafet, mimik ve birçok şey konuşmanın göstergeleridir. Saussure, dil ve konuşma arasında yararlı bir ayırım yapar. Dil, kuralları ve kodları olan, konuşmayı sağlayan sistematize edilmiş sözleşmeler oluşan bir sosyal kurumdur ve bize çeşitli göstergelerle mesajlar gönderir. Buradan hareketle konuşmanın ise öznel ve ideolojik bir söylem olduğu sonucuna varılabilir. Söylemin içerisinde var ettiğini varsayabileceğimiz ideoloji ise bir "Görüş Biçimi" olarak tanımlansa da, aslında bireyin bilişsel ve düşünsel eğilimlerinin toplumsal pratiklere yansmasıdır.

Williams ideolojiyi, "bir dünya görüşü ya da sınıf bakışı olarak soyutlanabilecek göreceli olarak biçimsel ve eklemlenmiş anlamlar, değerler ve inançlar sistemi" olarak tanımlamaktadır. (İrvan, 2002: 128)

Althusser ise, ideolojinin "bireylerin gerçek varoluş koşulları ile aralarındaki hayali ilişkileri" temsil ettiğini belirtmektedir. (akt. Stevenson, 2008: 70)

"İdeoloji sorunu, günümüzde çoğu kez belirli bir toplumsal düzeni yasallığa kavuşturan ve yanlış-bilinç üreten hegemonik idealardan oluşan homojen (benzeşik) ve oldukça rijit bir yapı olarak düşünülmektedir." (Oskay, t.y., :198)

İdeolojiyi tanımlarken, aslında onu "görüş açısı" kavramından ayırmak gerekmektedir. Çünkü ideoloji içerisinde kültürel kodlanıştan, yaşam tarzına kadar etkilenmiş ve biçimlendirilmiş birçok unsuru bulundurmaktadır.

"Bazı kimselere göre, ideolojilerin araştırılması için anlamlı bir yaklaşım, bunları iç yapısal "yoğunluk" derecelerine göre sınıflandırmaktır. Örneğin, Shils'in sınıflandırması en yoğun biçimden başlayarak şöyle: ideoloji, görüş açısı, inanç sistemi, sistem, fikir hareketi ve programdır. Fakat bunlar birbirlerinden bazı noktalarda ayrılırlar. Shils'e göre görüş açısı, tam bir ideoloji sayılmaz ona göre görüş açısının özelliği meşruluk sağlayıcı belirli bir otoriteye bağlı olmamasıdır." (Mardin, 2010: 16-18)

İdeoloji bir fikirler ağı olarak ele alınırsa, bu ağın medyanın ulaşılabilirlik ve etki gücüyle yönlendirmeler ipliği ile toplumu sardığı söylenebilmektedir. Çünkü medyanın ideolojisi kendisini söylem ve içeriklerle sunar. Aslında birer mesaj olan içerikler yani haberler, hedef kitlesine hitap edecek biçimde özenle ideolojik bir süzgeçten geçirilerek ya da bazı eklemleme ve çıkarımlara maruz bırakılarak sunulmaktadır. Bu arada haberlerin çoğu kez, medya kadar onun çok da bağımsız olamadığı başat ideoloji tarafından şekillendirildiğini de belirtmek gerekecektir. Medya, ideolojik ürünlerini topluma sık ve tekrarlarla sunarak, kendi ideolojisini meşrulaştırmakla birlikte normalleştirmektedir de. Böylelikle toplumun medyanın istediği yönde bilgilenmesi ile evrilmesi amaçlanmaktadır. Bu durum da, medyanın kamuoyu ve gündemi kimin kabul/ret ölçütlerine göre, kim için?/ne için? oluşturduğunun sorgulanması gerektiğini defalarca göz önüne sermiştir. Bununla birlikte medya içeriklerinin yorum ve yanlılıktan uzak olması gerektiğini, fakat medyanın objektiflik sorununa her zaman vakıf olduğunu da belirtmek gerekecektir.

2. Medyanın Kamuoyu Oluşturma ve Gündem Belirleme Rolü

Medyanın kamuoyu oluşturma ve kamu için gündem belirleme misyonundan bahsetmeden önce “kamu” ve “oyu” yani görüşü kavramlarının tanımlanması gerekecektir. Best’e göre, (1973: 5) “görüş” terimi genellikle daha yüzeysel geçici durumları ifade ederken, tutum biraz daha derin ve daha uzun ömürlü görüş ve değerleri ifade eder. Kamu için ise, toplumun ayırt edilmeksizin tüm bireyleri tanımlaması getirilebilmektedir. Key’e göre (1967) kamuoyu, “*yönetimlerin dikkate değer derecede öngörülü (zeki) buldukları özel kişilerin kanıları*”dır. Kamuoyu, siyaset yönelimlidir ve siyasi sonuçları vardır. Kamuoyu kavramı aslında tutum ve kanılardan oluşan öznel değerlendirmelerdir. Crotty’ye göre de (1970) “*kanılar tutum ifadelerini temsil eder.*” (Akt. Milburn, 1998: 39)

Hennessy’e göre, (1970: 21-22) kamuoyu kavramına dair çok tanımlama vardır ama terimi anlamak için onu modern bilimde ilk kullanan kişi olan Machiavelli’ye gidilmelidir. Machiavelle, “Söylemler”de “*akıllı bir adamın, ofislerdeki terfi ve dağılımı gibi belirli durumlarda bile kamuoyunu göz ardı etmeyeceğini*” vurgular ve bu şekilde çoğunluğun görüşlerine saygıya dikkat çeker. Rousseau ise, “*kamuoyunun sadece hükümet politikası değil demokrasinin, kuralların, çoğunluğun ve bireyin düşüncesinin olduğu yerlerde olması gerektiğine*” dikkat çeker. Ona göre, bireyin düşüncesi onun kökeninden gelmektedir yani doğası ile ilgilidir ama sosyal ilişkilerde var olur. Gezgin’e göre, (Akt. Temizel, 2000: 141-142) “*kamuoyu sadece bilgiye dayalı olarak oluşabilir.*” Kamuoyunun oluşumunda, bilgi verme işini yapan araçlar medya araçlarıdır ve bu araçları kullananların, bilgilerin edinilmesi ve algılanmasında uyguladıkları

yöntemler kamuoyunu yönlendirmek isteyenler için çok önemlidir. Belli çıkar grupları bireylerin düşünce ve tutumlarını etkilemek için medyayı kullanır. Kitle iletişim araçlarının (KİA) önceliği, toplumun da önceliği edilir. Bu araçlar, bazı konuları öne çıkarıp onları önemli olan kılar ve bu şekilde kamunun oyu inşa edilir aslında. Konu ile ilgili birçok araştırma “*insanların kitle iletişim araçları tarafından etki altında bırakıldığını*” öne sürmektedir.

“1960’lı yılların sonunda kitle iletişim araçlarının etki gücüyle yeniden ilgilenilmeye başlandı. Yalnız artık ilgi, tavır ve davranış değişiklikleriyle sınırlı değildi. Araştırmacılar izleyicilerin çeşitli etkilenme biçimleriyle ilgileniyordu; toplumsal ve politik konulardaki bilgilenmeleri, izleyicilerin toplumsal gerçekliklerinin oluşturulması, kendileri ve başkalarıyla ilgili rol beklentileri, politik tavır ve davranışların kazanılması, toplumsal konuların öneminin algılanması, kitle iletişim araçlarının belirlediği ilgi alanları gibi sorunlardı bunlar. Kitle iletişim araçlarının insanların ne düşüneceklerini öğütlemeye başarılı olamamasının pek önemli olmadığını söyleyen Bernard Cohen “ne hakkında” düşüneceklerine K.İA’nın karar verdiğini ve asıl üzerinde durulması gereken konunun da bu olduğuna dikkat çekmektedir. Böylece Cohen günden düzenleme” kavramını ortaya atıyordu.” (Türkoğlu, 2004 :109-110)

Gündem belirleme belki de en anlaşılır tanımıyla; medyanın toplumun önceliğine, neyi bilmesi ve merak etmesi gerektiğine karar vermesi ile oluşturulan suni bilinç ve bu bilincin gerçek gündem halini almasıdır. Gündem belirleme, Atabek’in de işaret ettiği gibi (Atabek, 1998:158), “*medyanın bir konuya ayırdığı yer ve zaman miktarının ölçülmesi gerektiğini ve bu ölçümün ya izleyicilerin konuya gösterdiği ilginin miktarıyla ya da onların konuların önemliliğine ilişkin yargılarıyla ilişkili olması gerektiğini söylemektedir.*” Bu anlamda gündem belirlemeye “*medyanın ideolojik çabalarıyla oluşan meseleler*” de denebilir. Shaw ve McCombs medyanın gündem belirlemenin etkisini, “*kitle iletişim araçları ne düşüneceğimizi söylemekte başarılı olmayabilir, fakat ne hakkında düşüneceğimizi söylemekte çok başarılıdır.*” görüşüyle ifade etmektedir. (Atabek, 1998: 157-158)

Gündem oluşturma, medya aracılığıyla toplumun bazı güncel sorunların görece önemini algılamasının temelini açıklamaya çalışan bir iletişim kuramıdır. Gündem belirleme yaklaşımının temeli Walter Lippmann’ın “Kamuoyu” isimli çalışmasına dayanmaktadır. Lippmann (Akt. İrvan, 2001: 70), “*bireylerin çevreleri dışında olup bitenleri anlayabilmeleri, dış dünyayı anlamlı hale getirebilmeleri için bazı anlam haritalarına gereksinim duyduklarını, bu anlam haritalarının da medyanın aktardığı bilgiler doğrultusunda oluşturulduğunu*” ileri sürmektedir. Gündem oluşturma varsayımı ilk olarak 1972’de McCombs ve Shaw’ın

*Medyanın Kamuoyu Oluşturma Ve Gündem Belirleme Rolü Üzerine: Sarai
Sierra Haberleriyle Oluşturulan Yapay Gündem*

yaptığı araştırma ile kendini göstermiştir. “*McCombs ve Shaw (1991), 1968 Başkanlık seçimleriyle ilgili araştırmalarında medyanın önemli olarak ele aldığı sorunlarla kararsız seçmenlerin önemli saydıkları sorunlar arasında yüksek bir korelasyon bulmuştur.*” Bu tespit, medyanın gündem oluşturma rolünü açıkça göz önüne sermiştir. (Tekinalp ve Uzun, 2006:120-121)

Gündem belirleme kuramında üzerinde durulması gereken önemli durumların başında medya, siyaset ve kamu gündeminin birbirini etkilemesi gelmektedir. Sıklıkla siyaset ya da kamunun gündemi medyanın gündemi olabilmektedir. Bu durumdan farklı bir biçimde ayrıca gündem belirleme kuramı gazeteler için düşünüldüğünde haberin hangi sayfadan, nasıl ve sayfa düzeninde nasıl (manşet ya da sürmanşetten vs.) verildiği de büyük bir önem taşımaktadır. Bu uygulamalar medya içeriklerinin geçtiği süzgeçlerin anlaşılması bağlamında bir hayli önemlidir. Medyanın gündem belirleme gücü ile yarattığı “yapay gündem” de bu noktada önemlidir. Medyanın oluşturduğu gündem ister yapay, ister gerçek olsun olağan gündem halini alır, medyaca verilir ve toplum tarafından da benimsenir. 1961 yılında Boorstin tarafından ortaya atılan “*yapay olaylar*” kavramı medyanın kitle iletişim araçlarında gündeme getirilmek ya da öne çıkarmak maksadıyla tasarlanan, inşa edilen ve bu yüzden medyanın hakkında bilgi vermesi yönünde bir beklenti olmadan ortaya çıkamayacak olayları niteler. Medyada yapay olaylar yaratmanın çıkış noktası egemen meslek ilkeleridir. Çünkü gazeteci söz konusu ilkeler gereği bir konu ya da haberi güncelliğini yitirmeden vermek ister. Aynı zamanda bunu bir sorumluluk olarak görür. (Kepplinger, 1982’den akt. Çebi, 2003: 12-13)

Baudrillard tarafından ortaya atılan ve bir gerçek sorunsallaştırması olan simülasyon kavramı da simüle evren ile birlikte bireyler adına oluşturulan yapay dünya bağlamında önemlidir. Baudrillard’a göre gerçeklik simüle edilerek aslında sahip olunmayan bir şeye sahipmiş gibi yapılmaktadır. Gerçek olmayan ama gerçekmiş gibi düşünülme istenen şeyleri simülakr şeklinde ifade eden Baudrillard, bireyin simülakrların oluşturduğu simüle evrende asıl olan gerçekten daha fazla gerçek olan bir hipergerçeklik içerisinde bulduklarına dikkat çekmektedir. (Baudrillard, 1998) Baudrillard’a göre günümüzde gerçeklik üretilen bir şey halini almıştır ve gerçeklik fazlaca yeniden üretilebilir bir form almıştır. (Baudrillard, 2008’den akt. Güngör, 2012: 13) Gerçek olan gerçekliğin saptırılması sonucu ortaya çıkan gerçek olarak adleden Lacan da bu noktada önemlidir. (Çoban, 2007) Çünkü gerçeklik üretilen ve kodlanan bir şey halini almıştır ve kurgusal boyutu da bir hayli fazladır. Baudrillard da bu durumu “*Artık işlemsel bir gerçek vardır.*” ifadesi ile nitelenmektedir. (Baudrillard, 2008’den akt. Güngör, 2012: 13)

Gerçek ile işlemsel gerçeklik noktasında gerçekliğin kurgu olduğu ideası haberin de bir kurgu olduğu ideası ile benzeşmektedir. Çünkü birçok

haber metninde gerçeklik ile kurgu arasındaki fark ayırt edilememekte, haber metinlerinin yapay bir gerçeklik yarattığı sıklıkla düşünülmektedir. Yapay bir gerçeklik ya da yapay bir gündem yaratılarak aslında habere konu olan olay ve bilgiler simüle etmektedir. Böylelikle aslında bir hipergerçeklik yaratılarak durum asıl gerçeklikten uzaklaştırılmakta, haber, gerçek ve yapay gündem ile yapay gerçeklik kavramlarının sıklıkla sorunsallaştırılmasına yol açılmaktadır.

3. Eşik Bekçiliği ve Medya’da Siyaseten Doğruluk

Ana akım yaklaşımlar içerisinde yer alan “Eşik Bekçiliği” yaklaşımı da medya içeriklerinin hedef kitleye ulaştırılmasındaki süreci tartışmaktadır ve gündem belirleme kapsamında kaynak, medya ile izler kitle kavramları eşik bekçiliği noktasında öne çıkmaktadır. (Özkul, 2009: 136)

Kurt Lewin’in aile içi harcamalara kimin karar verdiğini tespit etmeyi amaçlayan çalışmasının ardından White tarafından geliştirilen eşik bekçiliği yaklaşımına göre, kapitalizmin egemen olduğu toplumlarda içerikler eşik bekçilerinin haber süzgecinden geçmektedir ve neyin enformasyon olduğuna, neyin enformasyon olmadığına da bu kimseler karar vermektedir. Sıklıkla kanaat önderi kavramı ile karıştırılan eşik bekçiliği bir medya içeriğinin (haber, mesaj, fikir) hedef kitleye ulaşmasında bir süzgeç görevi görür. Bu anlamda eşik bekçisi (gate keeper) bir kavram olarak medya çalışanları içerisinde editörler ve yayın sahipleri gibi kimseleri nitelemektedir. (Kaymaz, 2013: 358)

Günümüzde medya içeriklerine baktığımız zaman eşik bekçilerinin haberlerin gündem oluşturma ve yapay gündem noktasında da öne çıkarılmaları bağlamında büyük rol oynadığını görmek mümkündür. Çünkü eşik bekçilerinin gündemindeki konular kimi zaman medya gündemi olabilmekte, eşik bekçilerinin büyük önem atfettiği konu ve haberler gazete manşetlerini ve ilk (1.) sayfalarını süsleyebilmektedir. Bu durum da medya içeriklerinin süzgeçlenmesinde ortaya çıkan objektiflik sorunsalını beraberinde getirmektedir.

İlk kez Ruth Perry tarafından Çin halkına dağıtılan "*Mao'nun Küçük Kırmızı Kitabı*"nda geçtiği ileri sürülen ve "*farklı din, dil, kültür ve cinsiyetten bireyleri incitmemek amacıyla, hassasiyetle kullanılan bir ifade*" olarak tanımlanan “Siyaseten Doğruluk” terimi ise, bugünlerde "farklı olanları" kırmamak için yapılan bazı uygulamaların pratik olmadığı veya kökeninde yanlış olduğu görüşündeki kişiler tarafından kullanılan bir terimdir.[†]

[†] http://tr.wikipedia.org/wiki/Siyaseten_do%C4%9Fruluk, 25.07.2013.

Medyanın Kamuoyu Oluşturma Ve Gündem Belirleme Rolü Üzerine: Sarai Sierra Haberleriyle Oluşturulan Yapay Gündem

“Siyaseten Doğruluk kavramının günümüzdeki anlamıyla temeli, 1970’lerde dönemin feminist ve yeni sol kesimlerindeki kullanımına dayanıyor. Tanımı etnik, inançsal, cinsel vb. farklılara sahip kişileri rencide edecek dilden ve sözcük seçiminden kaçınmak olarak açıklanabilir. 80’ler sonrası ABD ve İngiltere olmak üzere batı toplumlarında en çok tartışılan kavramlardan biri haline gelen Siyaseten Doğruluk beraberinde büyük eleştirileri de günümüze taşıdı. Aynı zamanda “ağababalar” listesinde de bulunan komedyen ve eleştirmen George Carlin bu kavramı en çok sorgulayan ve en üst seviyede yerenlerden biridir.”[‡]

Siyaseten doğruluk terimini medya, haberlerinde kullandığı dil ya da bazı grup, toplum, ulus ya da devletlere ilişkin haberlere sıkça ya da belirli bir niyetle vermek suretiyle kullanmaktadır. Özellikle Batılı devletlere ilişkin haberler bilerek gündemleştirilerek, söz konusu ülkelerin gözünde “sempati kazanma çabası” güdülmekte iken, bu çaba bazen egemen ideolojileri destekleme ya da onlara yandaşlık etme şeklinde de ortaya çıkabilmektedir. Sarai Sierra ile ilgili haberlerin Türk medya gündemini bir hayli uzun süre meşgul etmesi de belki de bu yüzdendir. Sarai Sierra haberleriyle medya yapay bir gündem yaratarak, ABD’ye karşı olumlu ve destekçi bir politika beslemiştir. Oysa aynı medya, kendi ülkesinde kaybolan ya da öldürülen kadınlara ilişkin haberleri yalnızca üçüncü sayfa haberi olarak “koca cinayetleri” başlığında vermektedir. Fakat bu durum medyanın toplumu haberdar etmesi gerekliliğine ters düşmediğinden ve çalışmanın ana konusu olmadığından ayrıntılı olarak tartışılmayacaktır.

4. Sarai Sierra’nın Kaybolması İle İlgili Yayınlanan Haberlerin Söylem Analizi

4.1. Analiz Edilecek Sorunsal

İstanbul’a fotoğraf çekmek için turist olarak geldiği iddia edilen ABD vatandaşı Sarai Sierra 21 Ocak 2013 tarihinde İstanbul’da kaybolmuş ve 2 Şubat 2013 tarihinde öldürülmüş olarak İstanbul Cankurtaran Surlar Mevkii’nde bulunmuştur. 8 Şubat 2013 tarihinde cenazesi ülkesine gönderilen Sarai Sierra’nın kaybı ve öldürülmüş olarak bulunması, Türkiye gündemini fazlaca meşgul etmiş, medya kuruluşlarınca sıkça haberleştirilmiştir. Bu çalışmada analiz edilecek sorunsal, medyanın siyaseten doğruluk gereği Sarai Sierra’nın kaybını Türkiye’de kaybolan birçok kadının aksine günlerce gündemde tutmasına paralel medyanın oluşturduğu “yapay”, yorumlu ve yanlı gündemdir.

4.2.Yöntem

[‡] ALEX VENTURA, 23 MART 2013, <http://biletsiz.com/siyaseten-dogruluk-ve-turkiye/>,30.07.2013.

Çalışmada söylem analizi yöntemi kullanılmıştır. Söylem analizi, metinlerin semantik yani anlambilimsel ya da sentaktik yani sözdizimsel açıdan incelenmesini ifade etmektedir. Bu anlamda tercih edilen yöntem Van Dijk'ın eleştirel söylem çözümlemesidir.

Gür (2011) söylem çözümlemesini, “*halihazırdaki sosyal durumunun oluşumundaki etkenler ve söyleneler ile bu etkenler arasındaki ilişkinin ele alınmasını açıklamada kullanılacak bir yöntem*” olarak tanımlar.

Özer'e göre (2008: 400'den akt. Doruk, 2013: 114) eleştirel söylem çözümlemesi, “*medyanın haber ve söylemlerindeki dil rolünün eleştirel bir biçimde incelenmesi gerekliliği ile haberdeki söyleme oturmuş ideolojik öğelerin sadece eleştirel bir çözümleme ile açıklanabileceğine işaret etmektedir.*”

Dijk ise haber söylem çözümlemesini makro ve mikro yapıların incelenmesi olarak ikiye ayırmıştır. Makro inceleme de, tematik ve şematik çözümleme olmak suretiyle yine ikiye ayrılmaktadır. Tematik çözümlemede; üst başlık, başlık, alt başlık, spot ve haber girişleri; haberin özeti olarak ele alınır. Başlık, spot ve haber girişinden oluşan genel haberin incelenmesi, haberde genelden özele yani en önemli bilgiden önemsiz ayrıntılara doğru bir gidişi gösterir. Dijk bu anlamda, bazı temaların ön plana çıkarılmasının haberde eşitlik, objektiflik ve yansızlığı yok ettiğini ifade eder. Örneğin Dijk, başlıkta iri punto kullanılmasını editöryal bir yanlılık olarak yorumlar. Şematik çözümleme ise, haberin olayına dair bilgileri içerir ve ana olayın nasıl verildiğine bakar. Şematik çözümlemede, bağlam ve artalan bilgilerine de bakılırken, haber kaynakları ve olayın taraftarlarının sözlü tepkilerine de yer verilebilir. Bunun yanı sıra mikro yapılarla temasta bulunan gazete ve hükümet gibi kurumlar da makro yapılar olarak yorumlanır. Mikro yapılar da, sözdizimsel yapı, kelimeler arası bölgesel uyum; ard arda gelen cümle ve cümleciklerin ilişkilerini inceler. Kelime seçimlerinde; seçilen kelimelerin özelde muhabirin, genelde ise gazetenin ideolojisine işaret ettiği varsayılır. Haberın retorik çözümlemesi ise; kullanılan cümlelerin kısa, uzun, basit ya da bileşik, etken ya da edilgen olması ile ilgilenirken, fotoğraflar ve haberin inandırıcılığını pekiştiren/artıran grafik, rakam ve sayısal verileri de kapsar. (Mora, 2008: 18)

4.3. Veri Toplama Tekniği

Çalışmada incelenen haberlere, Ankara'da bulunan T.C Milli Kütüphane gazete arşivi kullanılarak söz konusu gazetelerde bireysel yapılan taramalarla erişilmiştir.

4.4.Kapsam ve Sınırlılık

Çalışmanın kapsam ve sınırlılığını Türkiye’de yayımlanan ulusal gazetelerden olan Cumhuriyet, Posta ve Zaman Gazeteleri’nde, 21.01.2013 tarihinden 08.02.2013 tarihine kadar yer alan ve ABD vatandaşı Sarai Sierra’nın İstanbul’da kaybolması ile ilgili yayınlanan haberler oluşturmuştur. Bu dönem, Sarai Sierra’nın kaybolduğu ve öldürülmüş olarak bulunduktan sonra cenazesi ülkesine gönderilene kadar ki dönemi kapsadığından tercih edilmiştir. Çalışmada incelenen gazetelerden olan Cumhuriyet Gazetesi’nin seçiminde sol eğilimli bir gazete olduğu varsayımı, Posta Gazetesi’nin seçiminde yaşam ve üçüncü sayfa haberlerine sıkça yer verdikleri varsayımı, Zaman Gazetesi’nin seçiminde ise sağ tandanslı bir gazete olduğu varsayımı etken olmuştur. Böylece, söz konusu gazetede Sarai Sierra’nın kaybı ile ilgili yayınlanan haberlerdeki farklı bakış açılarının ortaya konması amaçlanmıştır. Çalışmada, haber fotoğrafları ve Sarai Sierra ilgili yayınlanan haberlerin devam sayfaları da incelemeye dahil edilmiş, gazetenin ekleri ve köşe yazıları ise incelemenin kapsamı dışında bırakılmıştır.

4.5. Bulgular

21.01.2013-08.02.2013 tarihleri arasında çalışma kapsamında incelenen gazetelerde Sarai Sierra’nın kaybolması ile ilgili toplam 27 haber yayınlanmıştır. Bu haberlerden 8 tanesi Cumhuriyet, 11 tanesi Posta ve 8 tanesi ise Zaman Gazetesi’nde yayınlanmıştır. Yayınlanan toplam 27 haber, Van Dijk’in söylem analizinde yer alan kurallar dahilinde tek tek incelenmiştir.

4.5.1. Sarai Sierra’nın Kaybolması İle İlgili Cumhuriyet Gazetesi’nde

Yayınlanan Haberlerin Söylem Analizi

Cumhuriyet Gazetesi’nde 29 Ocak 2013 tarihinde “*Kayıp turistten haber yok*” başlığı ile yayınlanan haber, ABD’li Sarai Sierra adlı kadının İstanbul’da kaybolmasını konu edinmiştir. Tematik çözümlemeye göre haberde ön plana çıkan anlam ise, Türkiye’nin yabancılar için güvenli olup olmadığının ABD medyasınca masaya yatırılmasıdır. Bu anlamda başlık haber ile uyumsuzdur. Şematik incelemeye göre haberin durum kısmı ABD’nin İstanbul’u güvenli şehirlerden bulması ve çoğunlukla kapkaç suçlarının işlenmesine karşın tecavüz suçlarına seyrek rastlandığının belirtilmesi gibi ikincil kaynaklardan edinilen bilgilerden oluşmaktadır. Sentaktik incelemeye göre, haberde kullanılan edilgen çatı haberi tarafsız

kılmayı amaçlarken, haberin bitiş cümlesi olan “7 Ocak’ta İstanbul’a gelen ABD’li turist Sarai Sierra, 20 Ocak’tan beri kayıp” ifadesi etken çatı ile muhabirin kayba dikkat çekmek istemesi olarak yorumlansa da gazete genel hatları ile bu haber ile olayı aktaran rolündedir.

Cumhuriyet’te 31 Ocak 2013 tarihinde “ABD’li kayıp turist güvenlik kamerasında *Son görüntüleri*” başlığı ile yayınlanan haberin konusu, İstanbul’da kaybolan Sarai Sierra’nın kaybolmadan önceki son görüntülerine ulaşılmasıdır. Tematik açıdan haberde ön plana çıkan anlam ise Sierra’nın kaybında bir gelişme olmaması ve son görüntülerinin emniyetçe basına dağıtılmasıdır. Başlıkta kullanılan “*Son görüntüleri*” ifadesi Dijk’a göre iri puntolarla verildiğinden editöryal bir yanlılığı ifade etmektedir. Haberın durum kısmı, Sierra’nın güvenlik kamerasındaki görüntülerinin ayrıntılarının verilmesi ile eşi Steven Sierra ile kardeşi David’in kayıp başvurularını yinemesinin verilmesinden oluşmaktadır. Haberde Sierra’nın kaybolmasından üç gün sonra başvuru yapılmasının emniyetin işini zorlaştırdığı iddiası açık kaynak verilmeden bir yetkilinin ağzından verilirken, muhabirin şimdiki zaman kalıbı ve etken yapı ile kurduğu cümleler habere katılımı ile örtük yorumunu ifade etmektedir. Haber fotoğrafı olarak Sierra’nın büyük bir fotoğrafının kullanılması ile kamera görüntülerinin karelere bölünerek görsel halinde verilmesi haberin retorliğini güçlendirmek için yapılmıştır. Haber, bu anlamda genel hatları ile yorumlu ve Sierra yanlılığındadır denebilir.

3 Şubat 2013 tarihinde “*Bıçaklanarak öldürülmüş*” başlığı ile 1. Sayfadan verilen haberin (bkz. Görsel 1.) konusu, kayıp olarak aranan ABD’li Sarai Sierra’nın İstanbul Cankurtaran Surlar Mevkii’nde öldürülmüş olarak bulunmasıdır. Tematik açıdan ön plana çıkan anlam ise Sierra’nın 12 gün boyunca kayıp olarak aranmasıdır. Haberın 3.sayfadaki devamında durum kısmını, Sierra’nın bıçaklanarak öldürüldüğü, üzerinden sürücü belgesinin çıkması ve cesedin yanında battaniye olduğundan başka bir yerde öldürülüp olay yerine taşındığı iddialarının ikincil kaynaklarca verilmesinden oluşturmaktadır. İkincil kaynaklar polis olarak açık şekilde verilmiştir. Haberın 3.sayfadan devam eden kısmında verilen “*11 şüpheli gözaltında*” ifadesi de haberın retorliğini güçlendirmek için kullanılmıştır. Ayrıca haberde söz konusu kişilerin “11 kişi” olarak ifade edilmesine karşın, lexical yapıda söz konusu kişiler “11 şüpheli” olarak ifade edilmiştir. Bu durum sentaktik incelemeye göre muhabirin bu kişileri şüpheli olarak yorumlaması anlamındadır. Sentaktik açıdan edilgen çatı haberi tarafsız kılarken, haber başlığı muhabirin yorumu niteliğindedir. Sierra’nın büyük çapta fotoğrafının kullanılması haberın retorliğini güçlendirmek için kullanılmıştır. Haberle, gazete genel çerçeve ile kısmen aktaran rolündedir. Buna karşın haberın gündem belirleme anlamında 1.sayfadan verilmiş

Medyanın Kamuoyu Oluşturma Ve Gündem Belirleme Rolü Üzerine: Sarai Sierra Haberleriyle Oluşturulan Yapay Gündem

olması eşik bekçilerinin haber seçim sürecinde bulunduğu müdahaleye de dikkat çeker niteliktedir.

Görsel 1. 3 Şubat 2013 Tarihinde Cumhuriyet Gazetesi'nde Yayınlanan Haber

Cumhuriyet'te 4 Şubat 2013 tarihinde “*Başına darbe almış*” başlığı ile verilen haber, ABD’li Sarai Sierra’nın kayıp olarak aranmasına karşın öldürülmüş olarak bulunmasını konu edinmiştir. Haberde ön plana çıkan anlam, Sierra’nın öldürülme detaylarının vurgulanmasıdır. Bu anlamda başlık haber ile uyumludur. Ama başlık dili ile muhabirin yorumu niteliğindedir. Haberin durum kısmı Sierra’da herhangi bir tecavüz bulgusuna rastlanmaması gibi incelemenin ayrıntılarından oluşurken, sentaktik yapıda cümlelerin genelde edilgen yapı ile yorumsuz olarak verildiği gözlenmiştir. Haberin durum kısmında dönemin İstanbul Emniyet Müdürü Hüseyin Çapkın’ın konu ile ilgili beyanları, da tırnak içinde verilmiştir. Haberde Sierra’nın büyük fotoğrafının kullanılması ile “*11 kişi gözaltına alındı*” (kişiler şüpheli olarak yorumlanmış) ve “*22 kişinin ifadesine başvuruldu*” ifadeleri haberin retorikini güçlendirmek için kullanılsa da gazetenin olayı aktaran rolünde olduğu söylenebilir.

“*Sierra Cinayeti Hala Karanlık*” başlığı ile 5 Şubat 2013 tarihinde 1. Sayfadan verilen haber 2 Şubat 2013’te İstanbul’da öldürülmüş olarak bulunan ABD’li Sarai Sierra cinayetinin hala çözülememiş olmasını konu edinmiştir. Tematik açıdan haberde ön plana çıkan anlam da bu yöndedir ve başlık dolayısıyla haber ile uyumludur. Haberin durum kısmı cinayete dair ilk belirlemelerin kaynak gösterilmeksizin verilen ayrıntılarından oluşurken,

cümlelerin genelde edilgen yapı ile verildiği gözlenmiştir. Sentaktik incelemeye göre lexical yapıda kullanılan ve cinayetin çözülemediğine dikkat çeken “karanlık” ifadesinin bilinçli olarak kullanıldığı düşünülmüştür. Haberin devam kısmı olan 18.sayfada “Tırnaktaki sır” alt başlığı ile verilen kısımda ise, Sierra üzerinde yapılan incelemede tırnak altında bir dokuya rastlanması ve bunun muhtemel katil zanlısına ait olabileceği şüphesi, “dijital izler” alt başlığında ise emniyetin yeni teknolojiler kullanıyor olduğu vurgulanmıştır. Haberdeki etken çatı kullanımı habere katılımı gösterir niteliktedir. Ayrıca Sierra’nın büyük fotoğrafının kullanılması, habere yarım sayfa ayrılması ve bir emniyet görevlisinin elinde dedektör ile “Girilmez” yazan olay yeri önünde verilmiş görseli de haberin retoriğini güçlendirmek amaçlı kullanılırken, yapılan incelemenin özenine dikkat çeker niteliktedir de. Haber görsellerle muhabirce Sierra lehinde yorumlanmış ve olay muhabirce önem ve özen atfedilerek haberleştirilmiştir. Haber başlık ve kısmi içerikleri sebebiyle Sierra lehinde bir tutum ve yoruma işaret etmektedir.

Cumhuriyet Gazetesi’nde 6 Şubat 2013 tarihinde “Sarai Sierra cinayeti ile ilgili arama alanı genişletildi, surlara da kamera geliyor Didik didik arıyorlar” başlığı ile verilen haberin konusu, Sarai Sierra cinayetinin araştırılmasıdır. Haberde ön plana çıkan anlam ise, araştırılmanın ayrıntılıca, hassasiyet ve özenle yürütüldüğünün vurgulanmasıdır. “Aileden teşekkür” ve “Mobese konulacak” alt başlıkları da ayrıca incelemeye gösterilen önem ve takdiri vurgulamaktadır. Haberin durum kısmı incelemenin ayrıntılarından oluşurken, haber cümlelerinin etken yapı ile verildiği gözlenmiştir. Bu habere katılım niteliğindedir. Sierra’nın annesinin ağlarken görselinin (küçük ebatta) verilmesi ile olay yerinde inceleme yapan ve “Güven timlerinden oluşan kalabalık polis grubu” şeklinde ifade edilen polislerin büyük görsellerinin verilmesi haberin inandırıcılığını artırmak için kullanılmıştır. Lexical yapıda kullanılan “didik didik” ikilemesinin de incelemeye verilen özene dikkat çekmek için muhabirce bilinçli kullanıldığı düşünülmüştür. Bu anlamda haber genel hatları ile Sierra lehinde bir tutuma işaret etmektedir.

7 Şubat 2013 tarihinde “Fotoğraflar satılıyor” başlığı ile yayınlanan haberin konusu, Sarai Sierra’nın öldürülmeden önce İstanbul’da çektiği fotoğrafların ailesi tarafından satılacak olmasıdır. Haberde ön plana çıkan anlam ise, fotoğraf satışının Sierra’nın 11 yaşındaki oğluna gelir sağlamak için yapılıyor olduğunun vurgulanmasıdır. “Sarai Sierra Karanlık Kişilerle görüştü FBI ajanından uyuşturucu iddiası” alt başlığı ise FBI ajanı olduğu iddia edilen bir kişinin Sierra’nın karanlık işler yapmış olabileceğini iddia etmesini konu edinmiştir. Başlıkta kullanılan iri punto editöryal bir yanlılık ve habere katılıma işaret etmektedir. Haberde ön plana çıkan anlam ise FBI narkotik şube ajanı olduğu iddia edilen kişinin beyanlarına haberde fazlaca

yer verilmesidir. Alt başlığın durum kısmı; söz konusu ajanın Sierra'nın uyuşturucu çeteleriyle görüştüğünü araştırdıklarını, Sierra'nın işsiz ve dar gelirlili olduğundan kuryelik için uygun profilde olduğunu düşündüklerini beyan etmesi ile cenazenin ABD'ye gönderileceği ve Sierra ile görüştüğü tespit edilen Taylan K. adlı kişinin birlikte olduklarını kabul etmesi gibi ikincil kaynaklardan alınan bilgilerden oluşmaktadır. Haber cümlelerinde edilgen çatı kullanımı haberi tarafsız kılar nitelikte iken, haber görseli olarak Sierra'nın eşinin başı önde fotoğrafı ile olay yerindeki incelemelerin büyük çapta görselinin kullanılmasının haberin retoriğini güçlendirmek için olduğu düşünülmüştür.

8 Şubat 2013 tarihinde 3. sayfadan “*ABD’li Sierra’nın cesedinin bulunduğu bölgede bir yıl içinde 4 yabancı kadın daha öldürülmüş Aynı yerde 4 cinayet*” başlığı ile verilen haberin konusu, Sarai Sierra'nın öldürülmüş olarak bulunduğu yerde daha öncede 4 yabancı kadının öldürüldüğünün iddia edilmesidir. Haberde ön plana çıkan anlam ise, Sierra cinayeti ile ilgili 22 kişiden kan örneği alındığının vurgulanmasıdır. Haberin durum kısmı incelemenin ayrıntılarında oluşurken, haberdeki etken çatı habere katılımdır. “*Aynı yerde 4 cinayet*” iri başlığı muhabirin yorumu iken, “22 kişi” ifadesi retoriği güçlendirmek içindir. “*Sierra’nın cesedinin bulunduğu bölgede son bir yıl içinde yabancı uyruklu 4 kadının daha öldürüldüğü öne sürüldü.*” ifadesi muhabirin yorumdan kaçındığına işaret etse de haber Sierra lehindedir.

4.5.2. Sarai Sierra'nın Kaybolması İle İlgili Posta Gazetesi'nde Yayınlanan

Haberlerin Söylem Analizi

Posta Gazetesi'nde 28 Ocak 2013 tarihinde 1. sayfadan “*Pipa Bacca Korkusu*” başlığı ile verilen haberin konusu ABD’li turist Sarai Sierra'nın İstanbul’da kaybolmasıdır. Tematik açıdan haberde ön plana çıkan anlam, ABD, ABD basını ve Türkiye'nin Sarai Sierra konusunda 2008’de Türkiye’de kaybolan ve 15 gün sonra öldürülmüş olarak bulunan İtalyan sanatçı Pipa Baca gibi öldürülmesi korkusu duymalarının vurgulanmasıdır. Bu tema haberde ana tema olarak diğer temalar üzerinde egemenlik kurmuş durumdadır. Şematik açıdan haberin durum kısmı, Sarai Sierra'nın Türkiye’ye fotoğraf çekmek için gelmesi, fotoğraf tutkunu olması, son

mesajlaşmaları ve pasaportunu yanına almadan kaybolması detaylarının verilmesinden oluşmaktadır. “İstanbul’a Hayrandı” alt başlığı ile ve haberin ana başlığı (“Pipa Bacca Korkusu” ile muhabir haberi yorum katmaksızın Sarai Sierra lehinde yorumlamıştır. Zaten başlıkta iri punto kullanılması editöryal bir yanlılığa işaret etmektedir. Haberde Sarai Sierra’nın büyük bir fotoğrafının kullanılması ve Pipa Bacca olayının “Kamyon Şoförü Öldürmüştü” alt başlığı ile verilmesi ve önemli ABD basın organlarının Sarai Sierra olayını haber yapmaları ayrıntılarının verilmesinin haberin retorliğini güçlendirmek için olduğu varsayılmıştır. Ayrıca haber dilinde kullanılan etken çatıda habere katılıma işaret ettiğinden haber genel hatlarıyla Sierra lehinde bir yoruma işaret etmektedir.

Posta’da 30 Ocak 2013’te 3.sayfada “O erkek kim?” başlığı ile yayınlanan haberin konusu, Sarai Sierra’nın kaybolması ile ilgisi olabileceği düşünülen bir erkeğin tespit edilmiş olması iken, haberde ön plana çıkan anlam polisin Sarai Sierra’yı bulma çabasındaki özen ve önemin vurgulanmasıdır. Haberin başlığı muhabirin açık yorumu niteliğindedir. Haberin durum kısmı Sarai Sierra’nın nerede nasıl kaybolduğu ve en son kimle görüştüğü ayrıntılarından oluşurken, lexical yapıda kullanılan ve Sarai Sierra’nın görüştüğü düşünülen kişinin “o erkek” olarak ifade edilmesinin bilinçli olarak yapıldığı düşünülmüştür. Haberde Sarai Sierra ve kocasının fotoğraflarının verilmesi haberin retorliğini güçlendirirken, haber dilindeki etken çatı ise habere katılımı, muhabirin haberi Sarai Sierra lehinde yorumladığını göstermektedir.

31 Ocak 2013 tarihinde “Kayıp turisti kim takip etti?” başlığı ile 17.sayfadan yayınlanan haberin konusu, ABD’li kayıp turist Sarai Sierra’dan günlerdir haber alınamamasıdır. Haberde ön plana çıkan anlam ise, kaybolmadan hemen önce güvenlik kamerasına takılan Sarai Sierra’yı bir kişinin takip ettiği iddiasının vurgulanmasıdır. Bu tema habere egemen tema olarak yorumlanmıştır. Haber başlığı da bu anlamda muhabirin yorumu niteliğindedir. Haberin durum kısmı, kamera görüntülerindeki ayrıntılar ile polisin araştırmasının ayrıntılarının verilmesinden oluşmuştur. Haberde hem Sarai Sierra’nın hem de güvenlik kamerası görüntülerinin verilmesi haberin retorliğini güçlendirmek içindir. Ayrıca haber dilindeki etken çatı habere katılıma işaret ederken, lexical yapıda Sarai Sierra’yı niteleyen “Genç kadın” ifadesinin Sarai Sierra lehinde bilinçli olarak olayın önemine dikkat çekmek için kullanıldığı, dolayısıyla haberin yanlı ve yorumlu olduğu düşünülmüştür.

Medyanın Kamuoyu Oluşturma Ve Gündem Belirleme Rolü Üzerine: Sarai Sierra Haberleriyle Oluşturulan Yapay Gündem

1 Şubat 2013 tarihinde 5.sayfadan “*Aranan ‘Taylan’ bulundu*” başlığı ile verilen haberin konusu, günlerdir kayıp olan Sarai Sierra’nın hala bulunamamasıdır. Haberde ön plana çıkan anlam ise, Sarai Sierra’nın en son internette görüştüğü kişi olduğu söylenen Taylan K. isimli şahsa ulaşıldığının vurgulanmasıdır. Haberin durum kısmı, polisın Sarai Sierra soruşturmasının ayrıntılarının verilmesinden oluşurken, haberde Sarai Sierra’nın fotoğrafının kullanılması haberin retorliğini güçlendirmek için iken, haber dilindeki edilgen çatı haberi tarafsız kılmayı amaçlamıştır. Gazete bu haber ile olayı aktaran rolündedir.

Posta Gazetesi’nde 2 Şubat 2013 tarihinde 5.sayfadan “*Denizden çıkan kadın cesedi...*” başlığı ile yayınlanan haber, Samatya Sahili’nde yürüyen vatandaşların polise denizde ceset gördüklerini bildirmeleri ve söz konusu cesede ekiplerce ulaştırılmasıdır. Tematik açıdan haberde ön plana çıkan anlam ise, söz konusu cesedin İstanbul’da kaybolan ABD’li Sarai Sierra’ya ait olabileceğinin belirtilmesidir. Bu anlamda başlık haber ile uyumsuzdur. Haberin durum kısmı Sarai Sierra’nın en son kimle görüştüğü, nerede kaybolduğu ve söz konusu cesedin denizde çıkarılma detaylarının verilmesinden oluşmuştur. Haberdeki “*Taylan ile buluşmuş*”, “*Amer diye biri...*” alt başlıkları muhabirin yorumu niteliğinde iken, cesedin denizden çıkarılmasının yanında Sarai Sierra’nın fotoğrafının kullanımı haberin retorliğini güçlendirmek içindir. Ayrıca haberde sorulan “*Sarai nerede?*” “*Peki Samatya’da bulunup Adli Tıp Kurumu’na gönderilen ceset kime ait?*” soruları da habere katılım ve olayın Sarai Sierra lehinde bir yorum ile verildiğine işaret etmektedir.

3 Şubat 2013 tarihinde 1.sayfadan “*Amerikalı kadın öldürülmüş*” başlığı ile verilen haber, günlerdir aranan Sarai Sierra’nın öldürülmüş olarak bulunmasını konu edinmiştir. Başlık muhabirin açık yorumu niteliğindedir ve haber ile uyumludur. Haberde ön plana çıkan anlam, Sarai Sierra’nın neden öldürüldüğü ile katil zanlısının belirsizliğini korumasının vurgulanmasıdır. Haberin durum kısmı, Sarai Sierra’nın öldürülme ihtimalleri olarak görülen; tecavüze uğrayıp öldürülmüş olması ve başka yerde öldürüldükten sonra Surlar Mevkii’ne taşınmış olabileceğinin belirtilmesinden oluşmuştur. Haberde başlık hariç yorum bulunmadığından ve edilgen çatı kullanıldığından gazete bu haber ile olayı aktaran rolündedir.

4 Şubat 2013 tarihinde 1 sayfadan “*Sarai 12 Gün Dehşeti Yaşamış*” başlığı ile verilen haberin (bkz. Görsel 2.) konusu, Sarai Sierra’nın cesedinin bulunduğu yerde incelemeler yapılmasıdır. Haberin başlığı muhabirin açık yorumu niteliğindedir ve başlıkta iri punto kullanımı editöryal bir yanlılığa işaret etmektedir. Haberde ön plana çıkan anlam, Sarai Sierra’nın bulunduğu gün öldürüldüğü yani 12 gün boyunca katil

zanlısı tarafından alıkoyulduğu yönündeki iddianın ve soruşturmaya verilen önemin vurgulanmasıdır. Haberin durum kısmı Sarai Sierra'nın en son nerede görüldüğü, son olarak ablası ile mesajlaştığı ve i-phone ile i-pad'inin kayıp olduğu detaylarının verilmesinden oluşmaktadır. Haberde kullanılan; "22 kişinin ifadesi alınacak", "İncelemede 460 polis çalıştı" ve "Interpol de devrede" gibi alt başlıklar ve detayları sayısal verilerle, haber fotoğrafı olarak büyük çapta kullanılan olay yeri görseli gibi haberin retorikini güçlendirmek için kullanılmıştır. Ayrıca haberin soruşturmaya verilen öneme dikkat çeken dili ile cümlelerde kullanılan etken çatı habere katılım ve yoruma işaret etmekte ve haberin gündem yapılarak 1.sayfadan verilmesi eşik beklilerinin olaya atfettiği önemi gözler önüne sermektedir.

Görsel 2. 4 Şubat 2013 Tarihinde Posta Gazetesi'nde Yayınlanan Haber

Medyanın Kamuoyu Oluşturma Ve Gündem Belirleme Rolü Üzerine: Sarai Sierra Haberleriyle Oluşturulan Yapay Gündem

Gazetede 5 Şubat 2013 tarihinde 1.sayfadan “*Sarai’nin İlk Durağı Danimarka*” Başlığı ile verilen haberin konusu, Sarai Sierra’nın cenazesinin ülkesi ABD’ye gönderilecek olması iken, tematik açıdan haberde ön plana çıkan anlam, cenazenin önce Danimarka’ya götürülecek olmasıdır. Haberinin durumu kısmı cinayet ve soruşturmanın ayrıntılarının polis kaynak gösterilerek verilmesinden oluşurken, haber başlığı ve haber dilindeki etken çatı muhabirin yorum ve habere katılımı anlamındadır. Haberde Sarai Sierra ve eşinin fotoğrafları ile “*21 kişiden DNA örneği alınacak*” ifadesi haberin retorikini güçlendirmek için kullanılmıştır. Ayrıca haberde 2012 yılında yüz bin kişi başına düşen cinayet oranları konusunda Amsterdam, Tokyo, Mexico City, Los Angeles, New York, Madrid ve Berlin gibi şehirlerin suç oranları Türkiye ile kıyaslanmış ve Türkiye bu anlamda “*En güvenli şehir*” alt başlığı ile en düşük orana sahip (%0.88) şehir olarak övülmüştür.

6 Şubat 2013 tarihinde 1.sayfadan “*1500 yıllık surlara Sarai temizliği*” başlığı ile yayınlanan haberin konusu, Sarai Sierra cinayeti sonrası Zeytinburnu Belediyesi’nin olay yeri olan Surlar Mevkii’ne bir düzenleme yapacak olmasıdır. Söz konusu düzenleme muhabirce “temizlik” olarak yorumlanmıştır. Bu anlamda başlık haber ile uyumsuz ve yorum niteliğindedir. Çünkü haberin 15.sayfadan devam eden kısmı bu düzenlemeden çok Sarai Sierra’nın cenazesini Türk Hava Yolları’nın (THY) ücretsiz taşıyarak jest yapacak olması ve 3 İran’lının cinayetle ilgili olarak gözaltına alınmış olması detaylarının verilmesinden oluşmuştur. Haberde Sarai Sierra’nın büyükçe fotoğrafının kullanımı haberin retorikini güçlendirmek için kullanılırken, haber dilindeki etken çatı da, başlık gibi haberi yorumlu kılmıştır. Ayrıca haberin “*Tarihi Rezalet*” alt başlığı ile verilen kısmında yapılacak olan düzenleme detaylarından çok Sarai Sierra lehinde bir tutum ve bölgedeki Atilla Elifoğlu isimli bir evsizin “*bölgede her zaman röntgenciler ve bağımlılar var*” iddiasının doğruluğunun teyit edilmeden verilmesi haberi yanlı ve yorumlu kılmıştır.

Posta Gazetesi’nde 7 Şubat 2013 tarihinde “*FBI: Kurye Olabilir*” başlığı ile 1.sayfadan verilen haberin konusu, FBI’ın Sarai Sierra’nın kurye olduğunu tahmin etmesidir. Tematik açıdan haberde ön plana çıkan anlam, Washington Post Gazetesi’ne konuşan bir FBI yetkilisinin Sarai Sierra’nın işsiz ve maddi durumu kötü olduğundan İstanbul’a sadece fotoğraf çekmek için gelmesinin kendilerine inandırıcı gelmediğini beyan etmesinin vurgulanmasıdır. Bu haberin ana temasıdır. Haberinin durumu kısmı ise, FBI’ın Sarai Sierra’nın e-posta ve “karanlık kişilerle” temaslarını araştırarak olması gibi birincil kaynaklardan alınan bilgilerle, Türk Hava Yolları’nın (THY) Sierra’nın eşinin biletini *Economy Class*’dan *Business Class*’a yani ekonomi sınıfından birinci sınıfa çevirerek jest yapmış olmasından oluşmuştur. Haberinin 17.sayfadan devam eden kısmında ise, “*Sırlarıyla Eve*

Döndü” başlığı altında “*Sierra’nın İstanbul’da çektiği fotoğraflar bir internet sitesinde yok satıyor*” ve “*Sarai katili bulunmadan ve ölümünün ardındaki sırlar aydınlanmadan toprağa verilecek*” ifadesi gibi yanlı bir ifade ile Sarai Sierra ve eşinin fotoğraflarına yer verilmiştir. Bu haberin retorikini güçlendirmeyi amaçlarken, THY’nin cenazeyi ücretsiz taşıyacak olması lexical incelemeye göre “jest” kelimesi ile bilinçli olarak ifade edilmiştir. Haber dilindeki etken çatı ve genel olarak haber içerikleri haberi yorumlu ve yanlı kılmıştır.

8 Şubat 2013 tarihinde gazetede, “*Sarai Sierra’nın kocası hakkında şok iddia... Karısının Hikayesinden Para Kazanacak*” başlığı ile 15.sayfadan verilen haberin konusu, Sarai Sierra’nın eşi Steven Sierra’nın Sarai Sierra’nın hikayesini satmak için bir gazete ya da televizyonla anlaşmaya çalıştığı iddiasıdır. Bu haberin ana temasıdır da aynı zamanda. Başlık, iri puntolarla muhabirin aleyhte açık yorumu niteliğindedir. Haberin durum kısmı ise, Steven Sierra ile Sarai Sierra’nın kardeşi David’in ülkelerine dönmesi, Sarai Sierra ile görüştüğü tespit edilen Taylan K.’nin avukatı Özkan Polat’ın konu ile ilgili açıklamaları ve Sarai’nin yakın arkadaşı Magdalena Rodriguez’in Taylan’ın Sarai ile görüştüğüne inanmadığını öyle olsa kendisinin bunu bileceğini iddia etmesi beyanlarından oluşmaktadır. Haberde söz konusu avukatın Taylan K.’yi niteleyen “*Taylan iyi bir aileden gelen iyi bir eğitim almış, üniversite mezunu mastırını yurtdışında yapmış ve belli bir süre yurtdışında yaşamış bir vatandaştır.*” sözleri muhabirce lexical incelemeye göre “iyi aile çocuğu” alt başlığı altında bilinçli olarak seçilip ifade edilmiştir. Haberde Sarai Sierra ve eşinin fotoğraflarının kullanılması retorikini güçlendirmek için haber dilindeki etken çatı ve içerikler, haberi yorumlu ve yanlı kılmıştır.

4.5.3. Sarai Sierra’nın Kaybolması İle İlgili Zaman Gazetesi’nde Yayınlanan

Haberlerin Söylem Analizi

Zaman Gazetesi’nde 31 Ocak 2013 tarihinde “*Kayıp Amerikalı turist için Amerika devrede*” başlığı ile 2.sayfadan yayınlanan haber, ABD’li Sarai Sierra adlı kadının İstanbul’da kaybolmasını ve halen bulunamamasını konu edinmiştir. Tematik çözümlenmeye göre haberde ön plana çıkan anlam ise, günlerdir kayıp olan Sarai Sierra’yı bulmak için ülkesi ABD’nin devreye girdiğinin vurgulanmasıdır. Bu tema diğer temalar üzerinde egemenlik kurmuş e haber başlığına da yansımıştır. Bu anlamda başlık haber ile uyumludur. Şematik incelemeye göre haberin durum kısmı, Sarai Sierra’yı bulmak için yapılan çalışmaların ayrıntılarının verilmesinden oluşmaktadır. Haberde Sarai Sierra’nın bir fotoğrafının kullanılması retorikini güçlendirmeyi amaçlarken, haber dilindeki edilgen çatı haberi yorumsuz kılmıştır. Bu anlamda, gazete bu haber ile olayı aktaran rolündedir.

Medyanın Kamuoyu Oluşturma Ve Gündem Belirleme Rolü Üzerine: Sarai Sierra Haberleriyle Oluşturulan Yapay Gündem

3 Şubat 2013 tarihinde gazetede 1.sayfadan “Amerikalı kayıp turist Sarai Sierra ölü bulundu” başlığı ile verilen haberin konusu, (bkz. Görsel 3.) 21 Ocak’tan beri kayıp olan Sarai Sierra’nın İstanbul Surlar dibinde ölü olarak bulunmasıdır. Haberde ön plana çıkan anlam ise, olayın araştırıldığına vurgulanmasıdır. Haberin 4.sayfadan “Kayıp ABD’li kadın Sarai, ölü bulundu” başlığı ile verilen devamında haberin durum kısmı, Sarai Sierra’nın nerede nasıl bulunduğu, olay yerine dair ayrıntılar ve cesedi üzerindeki bulguların verilmesinden oluşmaktadır. Haberde cümlelerin genelde edilgen çatı ile verildiği, bunun da muhabiri yorumdan uzaklaştırdığı söylenebilir. Buna karşın haberde geçen, “Polis olay yerinden 18 torba delil topladı” ve “2’si kadın 13 kişi gözaltına alındı” ifadeleri sayısal verilerle haberin inandırıcılığını artırmak için kullanılmıştır. Haberin büyük önem atfedilerek 1. sayfadan verilmesine karşın genel anlamda bu haber ile gazete, olayı aktaran rolündedir.

Görse
13.3 Şubat
2013
Tarihinde
Zaman
Gazetesi’nde
Yayınlanan
Haber

Zaman Gazetesi’nde 4 Şubat 2013 tarihinde “Sierra’nın ajan olduğuna dair tespitimiz yok” başlığı ile 4.sayfadan verilen haberin konusu, Sarai Sierra cinayetinin halen araştırılmasıdır. Tematik açıdan haberde ön plana çıkan anlam ise, Sierra’nın e-posta hesaplarının incelenmesi ve bu postaların Gmail firmasından istendiğinin vurgulanmasıdır. Haberin başlığı tırnak içinde verilen ve İstanbul eski Emniyet Müdürü Hüseyin Çapkın’ın “kadının ajan ya da kurye olduğuna dair tespitlerinin bulunmadığı” beyanının muhabir tarafından “‘Sierra’nın ajan olduğuna dair tespitimiz yok’ ” şeklinde düzenlenmiş halidir. Haberin durum kısmı, Gmail firmasından Sarai Sierra’nın e-postalarının beklenmesi ve bu yazışmaların cinayetin düğümünü çözebileceği imasından oluşmaktadır. Haberde verilen “Soruşturma başladığından bu yana toplam 22 kişinin bilgisine başvuruldu” ifadesi ile Sarai Sierra ve olay yeri inceleme ekibinin çalışmalarını gösteren fotoğrafların kullanılması haberin retoriğini artırmak

içindir. Haberde edilgen çatı kullanılmıştır ve bu anlamda haberle gazete genel hatları ile aktaran rolündedir.

Zaman'da 5 Şubat 2013 tarihinde “*Savcı, 21 kişinin kan ve DNA örneklerini istedi*” başlığı ile 4.sayfadan verilen haberin konusu, İstanbul'da kaybolduktan 12 gün sonra ölü olarak bulunan Sarai Sierra'nın ölümüyle ilgili bir gelişme yaşanmasıdır. Haberde ön plana çıkan anlam, Cinayeti soruşturan Savcı'nın gözaltına alınıp serbest bırakılan 21 kişinin kan ve DNA örneklerini istemesinin vurgulanmasıdır. Bu tema diğer temalar üzerinde egemenlik kurmuş durumdadır. Bu anlamda haber başlıkla uyumlu iken, haber başlığı tırnak içinde olmaksızın muhabirin bizzat Savcı'nın ağzından duymuş ve oradaymış gibi verdiği beyanlardan oluşmaktadır. Haberin durum kısmı, devam eden soruşturmanın ayrıntıları, ABD basınının konu ile ilgili olarak Türkiye'ye gelmesi ve Sarai Sierra'nın kardeşi David Jimenez ile eşi Steven Sierra'nın polisten soruşturma ile ilgili bilgi alması detaylarının verilmesinden oluşmuştur. Haberde Sarai Sierra'nın ailesinin (anne ve babası) hüzünlü bir fotoğrafının verilmesi retoriği artırmak içindir. Ayrıca haberde geçen ve Sarai Sierra'nın ailesinin beyanlarını içeren “*Türk polisine minnettarım, kızımı öldürenlerin bulunmasını istiyorum*” alt başlığı tırnaksız bir şekilde bir beyan olmasına karşın muhabirin yorumu olarak verilmiştir. Haberde kullanılan etken çatı da muhabirin katılım ve yorumuna işaret ederken, bu haber ile gazetenin Sarai Sierra lehinde yanlı ve yorumlu bir tavır takındığı söylenebilir.

6 Şubat 2013'te gazetede “*Tarihi surlar evsizlerin ve tinercilerin yuvası oldu*” başlığı ile 1.sayfadan yayınlanan haber, Sarai Sierra'nın ölü bulunduğu yer olan Surlar Mevkii'nde güvenlik zafiyetinin gündeme gelmesini konu edinmiştir. Haberde ön plana çıkan anlamda bu yöndedir. Yani tarihi surların başlıkta belirtildiği gibi evsiz ve kimsesiz kimselerin yuvası haline gelmiş olması haberin ana temasıdır. Haberin durum kısmı; surların evsizlerin mekanı olması, bölgenin içki şişeleri ve çöp yığınları ile dolu olması ile Zeytinburnu Belediyesi'nin bölgeye yapacağı düzenlemenin ayrıntılarının verilmesinden oluşmuştur. Haberde etken çatı kullanılmış ve haber başlığı olan “*Tarihi surlar evsizlerin ve tinercilerin yuvası oldu*” ifadesi muhabirin açık yorumu olarak gözlenmiştir. Lexical yapıda haberdeki “yuvası oldu” ifadesinin bilinçli olarak seçilip durumu betimlemek için kullanıldığı da gözlenmiştir. Bununla beraber haber fotoğrafı olarak kullanılan bir evsizin bölgede verilen görseli ise haberin retoriğini güçlendirmek içindir. Bu anlamda haber genel hatları ile yorumludur.

Gazetede 6 Şubat 2013 tarihinde Sarai Sierra ile ilgili yayınlanan bir haber daha vardır. “*Sierra'nın cenazesini THY ücretsiz taşıyacak*” başlığı ile 4.sayfadan yayınlanan söz konusu haberin konusu ise, Sarai Sierra'nın cenazesinin ülkesi ABD'ye gönderilecek olmasıdır. Haberde ön plana çıkan

Medyanın Kamuoyu Oluşturma Ve Gündem Belirleme Rolü Üzerine: Sarai Sierra Haberleriyle Oluşturulan Yapay Gündem

anlam ise cenazeyi Türk Hava Yolları'nın (THY) ücretsiz taşıyacak olmasının vurgulanmasıdır. Haberin durum kısmı, THY Yönetim Kurulu Başkanı Hamdi Topçu'nun Twitter hesabından cenazeyi ücretsiz taşımak istediklerini vurgulaması ve bu anlamda Sierra'nın ailesinden cevap beklenmesi gibi detaylardan oluşmaktadır. Haberde fotoğraf kullanılmamıştır. Haber dili katılımı temsil eden etken çatı ile kurulsun ve başlık muhabirin açık yorumu olsa da, genel hatları ile gazete bu haber ile olayı aktarandır.

7 Şubat 2013 tarihinde *"FBI: Sierra, seyahati boyunca bazı kriminal kişilerle buluştu"* başlığı ile 1.sayfadan verilen haberin konusu ise, FBI'ın Sarai Sierra'nın seyahati boyunca uyuşturucu sevkiyatı yapan bazı kişilerle görüşmüş olabileceği iddiasıdır. Haberde ön plana çıkan anlam da bu yöndedir. Başlık haberle uyumludur. Haberin vurgusu, FBI'ın Sarai Sierra'nın uyuşturucu çeteleriyle bağlantısını araştırması üzerinedir. Haberin 4.sayfadan devam eden kısmında durum bölümü; FBI'ın söz konusu çeteleri araştırmasından *"FBI uyuşturucu çeteleriyle bağlantısını araştırıyor"* alt başlığı ile verilen kısımdan ve FBI'ın Sarai Sierra'nın İstanbul'a sadece fotoğraf çekmek için gelmesini inandırıcı bulmaması ayrıntılarının verilmesinden oluşmaktadır. Ayrıca haberde kullanılan Sarai Sierra'nın fotoğrafı retoriği artırmak için kullanılırken, haber dilindeki etken çatı ve tırnaksız olarak verilen haber başlığı (FBI'ın beyanı olsa da) haberi yorumlu kılmıştır.

Zaman Gazetesi'nde 8 Şubat 2013 tarihinde 4.sayfadan *"Sierra'nın cenazesi ülkesine gönderildi"* başlığı ile yayınlanan haberin konusu, İstanbul'da öldürülen ABD'li Sarai Sierra'nın cenazesinin ülkesi ABD'ye gönderilmesidir. Tematik açıdan haberde ön plana çıkan anlam da bu yöndedir. Bu anlamda başlık haber ile uyumludur. Haberin durum kısmı cenazeyi THY'nin ABD'ye götürdüğü ve herhangi bir ücret almadığı ile İstanbul polisinin cinayet ile ilgili soruşturmasının hala devam ettiği detaylarının verilmesinden oluşmuştur. Haberde kullanılan Sarai Sierra'nın fotoğrafı haber retoriğini güçlendirmek için iken, haber dilindeki edilgen çatı ve yorumsuz tavır nedeniyle gazete bu haber ile aktaran rolündedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma, medya tarafından İstanbul'da kaybolan ABD vatandaşı Sarai Sierra'nın kaybı ve ölümü ile oluş(turul)an yapay gündeme dikkat çekmek için 21.01.2013-08.02.2013 tarihleri arasında yazılı basında yayınlanan haberler ile medyanın kamuoyu oluşturma ve gündem belirleme rolü/gücünün etkisini ortaya koymayı hedeflemiştir. Bu anlamda 21.01.2013-08.02.2013 tarihleri arasında Cumhuriyet, Posta ve Zaman

Gazeteleri'nde Sarai Sierra'nın kaybı ve ölümü ile ilgili yayınlanan haberler tek tek incelenmiştir.

Çalışmada toplam 27 haber incelenmiştir. Haberlerin 8 tanesi Cumhuriyet, 11 tanesi Posta ve 8 tanesi ise Zaman Gazetesi'nde yayınlanmıştır. Yani söz konusu olay ile ilgili haberler en fazla Posta Gazetesi'nde yer alırken, Cumhuriyet ve Zaman Gazeteleri'nde eşit ölçüde yer almıştır. İnceleme sonucuna göre, gazetelerin Sarai Sierra olayı ile ilgili yaklaşımları ideolojik duruşlarına karşıtlık ya da paralellik göstermemiş ve gazeteler benzer yaklaşımları benimsemiştir. Sarai Sierra'nın kaybı oluşturulan yapay gündeme paralel üç gazetede de neredeyse eşit oranda yer almış ve kayba ve sonradan ortaya çıkan cinayete büyük önem atfedilmiştir. Ayrıca neredeyse her gazete ve haberde retoriği güçlendirmek için Sarai Sierra'nın fotoğrafının kullanılması en belirgin tespit olmuştur.

İncelenen ilk gazete olan Cumhuriyet Gazetesi'nde Sarai Sierra'nın kaybı ve ölümü ile ilgili yayınlanan toplam 8 haberden 4'ü yorumlu ve yanlı (Sierra lehinde) iken, diğer 4'ünde gazete sadece aktaran rolünde olmuştur. Söz konusu haberlerin Cumhuriyet Gazetesi'nde genellikle 1. ve 3. sayfadan verildiği gözlenmiş, haber başlıkları genellikle yorumdan uzak olarak değerlendirilmiştir. Posta Gazetesi'nde yer alan konu ile ilgili 11 haberden 8'inin yorumlu ve yanlı, sadece 3'ünde gazetenin aktaran konumunda olduğu gözlenmiştir. Posta'da söz konusu haberler genellikle 1.sayfadan, yorumlu şekilde verilmiştir. Bu durum eşik bekçiliği kavramının haber sürecine yansımalarının bir göstergesi olarak nitelenebilir.

Zaman Gazetesi'nde ise yayınlanan toplam 8 haberden 5'inin yorumlu ve yanlı olduğu, kalan 3'ünde gazetenin aktaran konumunda olduğu ve haberlerin genellikle 4.sayfadan verildiği gözlenmiştir. Tüm bu veriler ışığında, Sarai Sierra ile ilgili en fazla yorumlu haberin Posta Gazetesi'nde yer aldığı, onu Zaman ve Cumhuriyet Gazeteleri'nin izlediği söylenebilir. Bu basının nesnellik ilkesine ters düşen bir durumdur.

Sonuç olarak; kamuoyu oluşturma ve gündem belirleme gücüne sahip olan medyanın Sarai Sierra'nın kaybı ile bir yapay gündem oluşturduğu açıkça ortadadır. Sierra'nın kaybına verilen önemin siyaseten doğruluğunun bir neticesi olduğu kanımca 21.01.2013 - 08.02.2013 gibi kısa bir zaman diliminde ki gündem bir hayli yoğun iken 27 adet gibi fazla bir sayı ile haber yapılmasından anlaşılabilir. Çünkü Sierra gündemi M. Ali Birand'ın 17 Ocak 2013 tarihinde ölümü ve Bayburt Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Gökhan Budak'ın 26 Ocak 2013 tarihinde Erzurum'da intihar etmesi gibi olayların önüne geçmiştir. Bu anlamda toplumu aydınlatma ve bilgi verme işlevi olan yazılı basının içerikleri ile yapay değil, gerçek gündem oluşturarak toplumu inşa etmesi gerekliliği bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Medyanın Kamuoyu Oluşturma Ve Gündem Belirleme Rolü Üzerine: Sarai Sierra Haberleriyle Oluşturulan Yapay Gündem

Gündem belirleme ve kamuoyu oluşturma gücüne sahip olan medya bu gücünü toplumsal yarar sağlayacak konularda kullanmalı ve ülke gündemine öncelik vermelidir. Örneğin Türkiye’de her gün birçok kadın kaybolabilmekte iken, onların Sarai Sierra’dan daha az haberleştirilmeleri ülke öncelikleri ile toplumsal yarar ilkesine ters düşmektedir. Ayrıca medyanın haberlerinde yorum ve yanlı tavırlardan kaçınarak misyonunu objektif bir şekilde benimsemesi de bir başka gereklilik olarak karşımızda durmaktadır.

Kaynakça

ATABEK. Necdet; “Gündem Belirleme Yaklaşımı”. *İletişim Fakültesi Dergisi*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, Sayı VII, s.155-174, 1998.

BAUDRILLARD. Jean; Simülakrlar ve Simülasyon, Çev. Oğuz Adanır, Dokuz Eylül Yayınları, 1998.

BERGER. Arthur Asa; Media Analysis Techniques, 3.Edition, Sage Publications, California, 2005.

BEST. James J.; Public Opinion, Micro And Macro, The Dorsey Pres, 1973, USA.

CAMPBELL. Paul Newell; Rhetoric A Study Of The Communication And Aesthetic Dimensions Of Language, Dickson Publishing, Inc, California, 1972.

ÇEBİ. S. Murat; Medya Etki Araştırmaları, Ankara, Alternatif Yayınları, 2003.

ÇOBAN. Barış; Kitle İletişim Sürecinde Toplumsal Gerçeklik ve İktidarın Kurgusu, Medya Okuryazarlığı (Ed. N. Türkoğlu & M. C. şimşek). İstanbul, Kalemus, 2007.

DORUK. Özlem; “Disiplin Toplumu ve Haber Söylemi: Gökkuşağı Derneği’nce Yapılması Planlanan Yürüyüşün Engellenmesine İlişkin Haberlerin Çözümlemesi”, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-GIFDER)*, Cilt 2, Sayı 1, Mart 2013, s.106-132.

GÜNGÖR. Zeynep; “Dijital İmaj: “Kendi”nin Simülasyonu Mu Olmayana Ergi Mi?”, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication-TOJDAC*, October 2012 Volume 2 Issue 4, s.13-17.

GÜR. Tahir; “Türkçe Öğretmen Adaylarının Dil Tutumları ve Kullanımlarının Söylem Çözümlemesi Yöntemi ile Betimlenmesi.” Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 2011.

GÜZ. Nurettin; Haberde Yönlendirme ve Kamuoyu Araştırmaları, 1. Baskı, Nobel Yayınları, Ankara, 2005.

HENNESSY. Bernard, C.; Public Opinion, 2.Edition, Wordsworth Publishing Company, Inc. Belmont California, 1970.

İRVAN. Süleyman; Medya, Kültür, Siyaset, Ankara, Alp Yayınevi, 2002.

KAYMAZ. Özlem Tuğçe; Kanaat Önderi Kavramının “Yeni Mecrası”, s.357-359, II. International Conference on Communication, Media, Technology and Design, 02-04 May 2013, Famagusta – North Cyprus, Erişim: <http://www.cmdconf.net/2013/makale/PDF/77.pdf>.

MARDİN. Şerif; İdeoloji, Bütün Eserleri 3, İstanbul, İletişim Yayınları, 2010.

MILBURN. Michael A.; Sosyal Psikolojik Açından KAMUOYU ve SİYASET, Çev. Ali Dönmez-Veli Duyan, İmge Kitabevi, s.39,1998, İstanbul.

MORA. Necla; Medya Çalışmaları, Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim, İstanbul, Alt Kitap Online Yayınevi, 2008.

OSKAY. Ünsal; “Popüler Kültür Açısından “İDEOLOJİ” Kavramına İlişkin Yeni Yaklaşımlar, y.y: y.y. 197-253.

ÖZKUL. Didem; “İçerik, İletişim Kanalları ve Dinleyiciler: Karşılıklı İlişkiler ve Etkileşim”, International Media Readings in Moscow, Mass Media and Communications-Content, Channels and Audiences in the New Millenium: Interaction and Interrelations ,(Moskova, 8-10 Ekim 2009), *Kültür ve İletişim*, 2010, 13(1), s. 135-139.

STEVENSON. Nick; Medya Kültürleri: Sosyal Teori ve Kitle İletişimi, çev. Göze Orhon-Barış Engin Aksoy, Ankara, Ütopya Yayınevi, 2008.

TEMİZEL. Handan; “Kamuoyu Kuramları ve Kamuoyu Oluşumunda Kitle İletişim Araçları”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde 2000 yılında kabul edilen “Kamuoyu ve Kamuoyu Oluşturma Yöntemleri” başlıklı yüksek lisans tezi.

*Medyanın Kamuoyu Oluşturma Ve Gündem Belirleme Rolü Üzerine: Sarai
Sierra Haberleriyle Oluşturulan Yapay Gündem*

TÜRKOĞLU. Nurçay; İletişim Bilimlerinden Kültürel Çalışmalara
Toplumsal İletişim: Tanımlar, Kavramlar, Tartışmalar, Babil Yayınları: 80
Toplumbilim: 2, İstanbul, 2004.

UZUN. Ruhdan ve TEKİNALP. şermin; İletişim Araştırmaları ve
Kuramları, Beta Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2006.

dübed